

**GÜZELLİK MERKEZLERİNDE EPİLASYON UYGULAMALARININ
YASAL ÇERÇEVESİ VE HUKUKİ BOYUTLARI****Av. Fatma Berna Vural¹****Öz**

Bu makalede, güzellik merkezlerinde uygulanan IPL, Alexandrite ve Diode lazer epilasyon yöntemlerinin Türk mevzuatı çerçevesinde yasal statüsü kapsamlı şekilde incelenmiş; “Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik”, “Tıbbi Cihaz Yönetmeliği”, “İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik” hükümleri ışığında uygulama şartları, yetkili personel, cihaz yönetimi, ruhsatlandırma süreçleri ve uyulmaması durumunda ortaya çıkabilecek idari ve cezaî sorumluluklar ele alınmıştır. Ayrıca, uygulama esnasında karşılaşılabilecek başlıca komplikasyonlar sıralanarak, işlem yaptıranların hukuki hakları ve başvuru mercileri detaylandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler:

Epilasyon; IPL; Alexandrite; Diode; Endikasyon; Aydınlatılmış Onam; Tazminat

Abstract

In this article, the legal status of IPL, Alexandrite and Diode laser epilation methods applied in beauty centers has been examined comprehensively within the framework of Turkish legislation; in the light of the provisions of the “Regulation on Private Health Institutions Providing Outpatient Diagnosis and Treatment”, “Medical Device Regulation”, “Regulation on Business Opening and Operating Licenses”, the application conditions, authorized personnel, device management, licensing processes and administrative and criminal liabilities that may arise in case of non-compliance have been discussed. In addition, the main complications that may be encountered during the application have been listed and the legal rights and application authorities of those who have the procedure have been detailed.

Keywords

Epilation; IPL; Alexandrite; Diode; Indication; Informed Consent; Compensation

¹ Avukat, Ankara 2 Nolu Barosu, av.bernav@gmail.com, Orcid: 0009-0003-0605-7411.

1. Giriş

Güzellik merkezlerinde istenmeyen tüylerden kurtulma amacıyla yaygın şekilde kullanılan yöntemler IPL (Intense Pulsed Light), Alexandrite lazer ve Diode lazer epilasyon teknolojileridir. Bu yöntemlerin güvenli, etkili ve halk sağlığı açısından uygun şekilde uygulanabilmesi için yürürlükteki ilgili sağlık mevzuatına tam uyum şarttır. Makale kapsamında, uygulamaların hangi merkezlerde, kimler tarafından ve hangi teknik şartlarla yürütülebileceği belirlenmiş, ayrıca ortaya çıkabilecek zararlar ve hukuki sonuçları incelenmiştir.

2. Yasal Düzenlemeler

2.1. Tıbbi Cihaz Yönetmeliği

Türkiye’de epilasyon uygulamalarında kullanılan cihazların yasal statüsü, öncelikle Tıbbi Cihaz Yönetmeliği ile belirlenmektedir. Söz konusu yönetmeliğin XVI. Ek’inde tıbbi amaçlı olmayan ürünler arasında cilt yenilemeye, dövme silme veya tüy almaya ya da diğer cilt uygulamalarına yönelik lazerler ve yoğun atımlı ışık (IPL) ekipmanı gibi cihazlar sayılarak bu cihazlar bakımından hukuken sınırlama yoluna gidilmiştir.

Tıbbi Cihaz Yönetmeliği’nin 51/1. maddesi; *“Cihazlar; kullanım amacı ve yapısal özellikleri gereği barındırdığı riskler dikkate alınmak suretiyle sınıf I, IIa, IIb veya III şeklinde sınıflandırılır. Sınıflandırma, Ek VIII uyarınca yürütülür.”* hükmünü amirdir.

Ek VIII’de ise *“Yüksek enerjili elektromanyetik radyasyon yayan aktif cihazlar; insan vücudunun dıştan cilde etki eden uygulamalarda kullanıldığında Class IIb’dir. Saç/kıl alma (depilasyon, epilasyon) amaçlı lazer ve yoğun atımlı ışık cihazları bu kapsama girer.”* İfadelerine yer verilmiştir.

Class IIb statüsündeki tıbbi cihazlar ise hem hasta hem de kullanıcı açısından “orta-yüksek” risk taşıyan, özellikle enerji veya radyasyon yoluyla tedavi edici etki gösteren aktif cihazları kapsar. Bu statüde yer alan cihazlar, orta-yüksek risk taşıdıkları için, düşük riskli sınıflara göre daha sıkı gözetim altında bulunmakta olup onaylanmış

yetkili bir kuruluştan (NB) sertifika alma, teknik dosya hazırlama zorundallığı gibi belli şartları haiz olmak durumundadır.

İlgili mevzuat uyarınca epilasyon amaçlı tüm cihazlar, Ek VIII kurallarına göre Class Iİb olarak sınıflandırılmaktadır.

Yine Tıbbi Cihaz Yönetmeliği kapsamında, IPL (Intense Pulsed Light) cihazları, kullanım amaçlarına göre tıbbi cihaz veya kozmetik cihaz olarak sınıflandırılmaktadır. Eğer IPL cihazı, leke tedavisi, damar ve akne tedavisi gibi tıbbi amaçlarla kullanılıyorsa, bu cihazlar tıbbi cihaz olarak kabul edilmekte ve yalnızca hekim veya tanımlı sağlık personeli tarafından kullanılabilir. Kozmetik epilasyon amaçlı kullanılan IPL cihazlarında ise hekim zorunluluğu bulunmamakla birlikte, bu cihazların sınıflandırılması ve personel yeterliliği konusunda bilimsel esaslara dayanılması gerekmektedir. Ancak, Danıştay 10. Dairesinin 12/11/2020 tarihli ve 2017/1846 E., 2020/4821 K. sayılı kararıyla, güzellik salonlarında foto epilasyon uygulamalarının önünü açan düzenleme iptal edilmiştir. Kararda, tıbbi müdahale niteliği taşıyan işlemlerin, tıbbi yeterliliği olmayan kişilerce yapılmasının ciddi sağlık sorunlarına yol açabileceği vurgulanmıştır.

2.2. Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Yönetmeliği ve İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik Kapsamında Lazer, IPL Epilasyon Uygulamaları

Sağlık hizmet sunumu alanında faaliyet gösteren özel kuruluşlara ilişkin normatif çerçeve, zaman içerisinde kamu sağlığını korumaya yönelik ihtiyaçlar doğrultusunda önemli değişimlere uğramıştır. Bu bağlamda, güzellik ve estetik işlemlerle sağlık hizmetleri arasındaki sınırın giderek daha net belirlenmesi, idari düzenlemelerin sadeleştirilmesini ve yeniden yapılandırılmasını gerekli kılmıştır. Söz konusu yeniden yapılandırmanın önemli adımlarından biri, 15.02.2008 tarihli ve 26788 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik ile gerçekleştirilmiştir. Bu yönetmelik ile *Güzellik ve Estetik Amaçlı Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik* yürürlükten kaldırılmıştır. Bu durum, güzellik salonlarının ve estetik amaçlı

uygulamaların sağlık mevzuatı içindeki yerini yeniden tanımlamış; özellikle epilasyon gibi tıbbi yönü tartışmalı işlemlerin hangi düzenlemeye tabi olacağı sorusunu gündeme getirmiştir.

12/5/2003 tarihli ve 25106 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan “Güzellik ve Estetik Amaçlı Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik”; lazer epilasyon, botoks, dolgu, kimyasal peeling gibi işlemlerin özel sağlık kuruluşlarında yapılmasına ilişkin özel şartlar getirmekteydi. Ancak bu yönetmeliğin yürürlükten kaldırılmasıyla birlikte, güzellik salonlarında gerçekleştirilen işlemler artık doğrudan sağlık hizmeti olarak değerlendirilmemekte ve bu nedenle Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik hükümlerine tabi tutulmamaktadır.

Bu noktada, güzellik salonlarının ruhsatlandırılması ve denetlenmesine ilişkin geçerli hukuki dayanak, “İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik” olmuştur. Bu yönetmelik kapsamında, güzellik salonları “J – Güzellik Salonları” başlığı altında, “sıhhi müessese” olarak sınıflandırılmakta ve ilgili belediye veya yerel idareler tarafından ruhsatlandırılmaktadır Buradan da anlaşılabacağı üzere, güzellik salonları yalnızca sağlık dışı, kozmetik amaçlarla hizmet veren işletmeler olarak tanımlanmaktadır ve bu kapsamda sağlık mevzuatına değil, belediyeler eliyle yürütülen yerel idari düzenlemelere tabidir.

Özellikle lazer ve IPL cihazlarının kullanımı açısından bu ayırım büyük önem taşımaktadır. Sağlık Bakanlığı tarafından yayımlanan görüş ve genelgeler doğrultusunda, yalnızca epilasyon amacıyla üretilmiş, 20 J/cm² enerji sınırını geçmeyen, seri atışlı IPL veya diode lazer cihazlarının belirli koşullarla güzellik salonlarında kullanılmasına izin verilmektedir. Ancak bu izin, doğrudan Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Yönetmeliği kapsamında değil, İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik çerçevesinde yorumlanmakta ve İl Sağlık Müdürlüklerinin denetim yetkisiyle sınırlandırılmaktadır.

Sonuç olarak, güzellik salonları, hukuken birer sağlık kuruluşu değildir ve bu nedenle tıbbi müdahale niteliği taşıyan işlemler yalnızca sınırlı cihazlarla ve belirli enerji düzeylerinin altında kalmak şartıyla yapılabilmektedir. Bu ayırımın temel

dayanağı, yukarıda belirtilen iki eski yönetmeliğin yürürlükten kaldırılması ve güzellik salonlarının sağlık hizmet sunumu dışındaki idari düzenlemelere tabi kılınmasıdır. Paralel nitelikte Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun 2021/1101 K. 2022/1449 T. 18.4.2022 sayılı kararı ile Güzellik salonlarında lazer epilasyon yöntemleri dışında tıbbi amaçlı olmayan epilasyon ve depilasyon işlemlerinin yapılmasına izin verilmiştir. Ancak, tıbbi nitelik taşıyan işlemlerin yapılması yasaklanmıştır.

Bu kapsamda, güzellik salonlarında gerçekleştirilen IPL ve diode lazer cihazlarıyla epilasyon uygulamaları, doğrudan sağlık mevzuatına değil, "İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik" hükümlerine tâbi olup, bu uygulamalar, ilgili yönetmelikte yer alan teknik ve idari sınırlamalar çerçevesinde değerlendirilmektedir. Yönetmelik eki niteliğindeki Ek-1/J – Güzellik Salonları başlığı altında yapılan tanımlar ve getirilen sınırlamalar, bu merkezlerde hangi tür cihazların kullanılabileceğini teknik parametrelerle açıkça belirleyerek hem halk sağlığını koruma amacı gütmekte hem de epilasyon uygulamalarını belirli sınırlar çerçevesinde güzellik hizmeti olarak sınıflandırmaktadır.

İlgili düzenlemenin Geçici Madde 8 hükmü, epilasyon amacıyla kullanılacak cihazlara ilişkin çok net bir teknik eşik tanımlaması yapmaktadır. Buna göre, sadece 600-1200 nanometre dalga aralığındaki yoğun atımlı ışık (IPL) ve sadece epilasyon endikasyonu ile üretilmiş 20j/cm² enerji sınırını geçmeyen seri atışlı diode lazer ekipmanı cihazlarının güzellik salonlarında kullanımı mümkün kılınmıştır. Bu hüküm gerek dalga boyu gerekse enerji yoğunluğu bakımından sınırlama getirerek, lazer epilasyonun tıbbi müdahale niteliği taşıyan sınırlarına geçilmesini önleyici bir güvenlik mekanizması tesis etmektedir.

Bu çerçevede, Geçici Madde 8'de öngörülen teknik sınırlamalara uygun IPL ve diode lazer cihazlarının kullanımı, güzellik hizmeti olarak değerlendirilmekte; bu sınırların dışına çıkan cihazlarla yapılan epilasyon uygulamaları ise tıbbi işlem kapsamında kabul edilerek farklı bir idari rejime tabi tutulmaktadır.

Öte yandan, Yönetmelik'in Ek-1'de yer alan 11.1.2 maddesi, IPL cihazlarının belirlenen teknik kriterlere uygunluğunun nasıl tespit edileceğini de hüküm altına almıştır. Buna göre, kullanılacak cihazların dalga boyu ve enerji düzeyinin, Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK) tarafından akredite edilmiş A tipi muayene kuruluşları tarafından hazırlanmış teknik uygunluk raporlarıyla belgelenmesi yeterli sayılmaktadır. Bu düzenleme, teknik denetim yetkisinin belirli bir yeterliliğe sahip kuruluşlara verilmesini öngörerek hem teknik doğrulamanın güvenilirliğini artırmakta hem de keyfi yorumların önüne geçmektedir. Ayrıca, bu yetki yalnızca TÜRKAK akreditasyonuna sahip A tipi kuruluşlarla sınırlandırılarak ulusal ölçekte denetim ve izlenebilirlik sağlanmaktadır.

Yönetmelik ayrıca denetim mekanizmasına da özel önem atfetmiştir. Buna göre, ruhsatlı güzellik salonları, her yıl şubat ve ağustos aylarında olmak üzere yılda iki kez ve gerektiğinde resen denetlenmektedir. Bu denetimler, İl Sağlık Müdürlüğü temsilcileri tarafından gerçekleştirilmekte ve Ek 3 maddesinde düzenlenen usul ve esaslara göre aykırılıklar tespit edilip idari yaptırımlara tabi tutulmaktadır. Bu denetim yükümlülüğü, uygulayıcı personelin teknik yeterliliğinden ziyade, cihazların mevzuata uygunluğunun kontrolü üzerinde yoğunlaşmakta ve halk sağlığı açısından önleyici bir fonksiyon üstlenmektedir.

Sonuç olarak, Geçici Madde 8 ve Ek-1 11.1.2 gibi hükümler; IPL ve lazer cihazlarının yalnızca belirli teknik niteliklere sahip olması koşuluyla güzellik salonlarında kullanılmasına izin vererek, epilasyon uygulamalarının sınırlarını açıkça belirleyen bir hukuki çerçeve sunmaktadır. Bu düzenlemeler, hem güzellik merkezlerinin hizmet kapsamını netleştirmekte hem de halk sağlığını korumaya yönelik önleyici ve denetleyici bir sistem oluşturmaktadır. Bu bağlamda, söz konusu hükümler, epilasyonun tıbbi müdahale niteliği kazanmadığı sürece güzellik salonları bünyesinde sunulabilmesine imkân tanıyan istisnai bir rejim meydana getirmektedir.

3. Epilasyon Yöntemlerine Genel Bakış

Güzellik ve estetik uygulamaların giderek yaygınlaştığı günümüzde, istenmeyen tüylerden kalıcı olarak kurtulma arayışı, teknolojik epilasyon cihazlarının

gelişimini beraberinde getirmiştir. Lazer ve ışık temelli sistemler, geleneksel yöntemlere kıyasla daha uzun süreli ve etkili sonuçlar sunma iddiasıyla ön plana çıkmaktadır. Ancak bu cihazların teknik işleyişi, etki mekanizmaları, uygulanabilirlik sınırları ve beraberinde getirdiği hukuki sorumluluklar bakımından önemli farklar içerdiği görülmektedir. Bu nedenle en sık tercih edilen IPL, Alexandrite ve Diode lazer sistemlerinin teknik yapısı, risk profili ve mevzuatla ilişkisi bu bağlamda ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

Lazer epilasyon uygulamaları, kullanılan cihazın türüne göre farklılık göstermekte olup her cihaz, teknik özellikleri nedeniyle farklı cilt ve kıl yapılarına uygunluk göstermektedir. Bu nedenle, uygulamanın etkili ve güvenli olması, cihaz seçiminin bilimsel temellere dayanması ve söz konusu cihazların yetkili kişilerce kullanımıyla mümkündür.

3.1. IPL (Intense Pulsed Light)

IPL cihazları, lazer ışığı yerine geniş spektrumlu yoğunlaştırılmış ışık kullanmakla birlikte bu cihazlar genellikle daha yüzeysel etki göstermektedir ve profesyonel lazer cihazlarına göre daha az invaziv niteliktedir. Mamafih, ciltte lekelenme ve yanık riski de mevcuttur. IPL sistemleri, genellikle güzellik salonlarında yaygın olarak tercih edilse de, uygun hasta seçimi ve cihaz kalibrasyonu yapılmaması halinde komplikasyon riskini de bünyesinde ihtiva etmektedir.

3.2. Alexandrite Lazer

Alexandrite lazerler, 755 nm dalga boyu ile çalışmakta ve açık ten, koyu kıl yapısı kombinasyonunda yüksek etkililik göstermektedir. Cilt altına daha derin etki etmesi hasebiyle tıbbi müdahale niteliği taşıyabileceği hususunda görüşler de mevcuttur. Binaenaleyh, sadece uzman personel ve ideal şartlarda uygulanmasına yönelik yasal düzenlemeler ile Alexandrite cihaz kullanımının sınırları çizilmiş durumdadır.

3.3. Diode Lazer

Diode lazer cihazları, genellikle 800-810 nm dalga boyunda çalışmakla birlikte hem açık hem de koyu cilt tiplerine uygunluk göstermektedir. Kalıcı sonuç alma oranı ise yüksek olmasına rağmen, yüksek enerji yoğunluğu nedeniyle ciddi cilt hasarına neden olabilecek potansiyele sahiptir. Bu durum, hukuki sorumluluğun doğmasına neden olabilecek komplikasyonları da artırmaktadır.

Bu cihazlar arasındaki farklar, sadece teknik düzeyde değil, aynı zamanda hukuki değerlendirmede de önem taşımaktadır. Cihazın etkinlik ve risk düzeyi arttıkça, uygulamanın tıbbi müdahale olarak değerlendirilme ihtimali de yükselmekte olup bu durum işlemi gerçekleştiren kişinin ve kurumun hukuki sorumluluğunu doğrudan etkilemektedir.

4. Epilasyon Yöntemlerinin Uygulanabilirliği

Lazer ve ışık kaynaklı epilasyon cihazlarının kullanım alanları ve yetkilendirilmiş uygulayıcıları hem cihazın teknik özellikleri hem de kullanım amaçları bakımından Türk mevzuatında farklı düzenlemelere tabi tutulmuştur. Bu çerçevede, özellikle IPL, Alexandrite ve Diode lazer sistemlerine ilişkin uygulama rejimi, güzellik merkezleri ile sağlık kuruluşları arasında hukuki bir ayrışmayı beraberinde getirmektedir.

Yoğun Atımlı Işık (IPL) cihazları, yalnızca epilasyon endikasyonu taşıyan, belirli teknik sınırlar içinde kalmak kaydıyla güzellik merkezlerinde kullanılmasına izin verilen cihazlar arasında yer almaktadır. “İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik” ekinde yer alan Ek-1/J – Güzellik Salonları başlığı altındaki Geçici Madde 8 uyarınca, dalga boyu 600–1200 nm aralığında olan ve enerji çıkışı 20 J/cm²’yi geçmeyen IPL sistemleri, güzellik salonlarında kullanılabilecek cihazlar kapsamında değerlendirilmiştir. Söz konusu cihazların güvenli kullanımının sağlanabilmesi amacıyla, dalga boyuna ilişkin teknik uygunluk raporunun, Türk Akreditasyon Kurumu tarafından akredite edilmiş A tipi muayene kuruluşlarından alınması şartı da aynı ekin 11.1.2. bendinde hükme bağlanmıştır. Denetim yetkisi İl Sağlık Müdürlüklerine ait olup, bu kapsamda her yıl şubat ve ağustos aylarında rutin

denetimler yapılmakta; tespit edilen aykırılıklar Ek-3 kapsamında idari yaptırıma tabi tutulmaktadır. Uygulamalar, hekim, sağlık personeli veya yetkin estetisyenler tarafından gerçekleştirilebilmektedir. Buna karşın, Alexandrite lazer sistemleri, yüksek enerji taşıyan, derin dokuya nüfuz edebilen yapısı nedeniyle yalnızca tıbbi kullanıma mahsus cihazlar arasında sınıflandırılmış olup güzellik merkezlerinde kullanımı mevzuatça yasaklanmıştır. Alexandrite cihazlar, yalnızca sağlık kuruluşlarında, tercihen dermatolog hekimlerin gözetimi altında uygulanabilmektedir. Bu ayrım, cihazın teknik özelliklerinden kaynaklanan hasta güvenliği gerekçesiyle yapılmış olmakla birlikte; uygulamanın tıbbi müdahale kapsamına girdiği kabul edilmektedir. Diode lazer sistemleri ise kullanım alanı açısından daha ayrıntılı ve teknik bir ayrıma tabi tutulmuştur. Sadece epilasyon amacıyla üretilmiş, seri atış özellikli ve 20 J/cm² enerji düzeyini aşmayan diode lazer cihazlarının güzellik merkezlerinde kullanımı yasal düzenlemeler ile mümkün kılınmıştır. Bu sınırları aşan, daha yüksek enerji taşıyan veya farklı endikasyonlar için tasarlanmış diode sistemler ise tıbbi cihaz niteliğinde olup yalnızca ruhsatlı sağlık kuruluşlarında ve hekim gözetiminde uygulanabilmektedir. Bu durum, diode lazer cihazlarının farklı teknik versiyonlarının bulunması nedeniyle uygulama alanının üretim amacı ve teknik parametrelerle sınırlanması sonucunu doğurmaktadır.

Sonuç olarak, epilasyon uygulamalarında kullanılan lazer sistemlerinin teknik yapısı ile mevzuat düzenlemeleri arasındaki bu sıkı ilişki, cihazların yalnızca belirlenen sınırlar içinde ve yetkilendirilmiş kişiler tarafından kullanılmasını zorunlu kılmaktadır. Güzellik merkezlerinde gerçekleştirilen uygulamaların, ilgili yasal mevzuata uygunluk göstermemesi hâlinde, halk sağlığı açısından ciddi riskler doğabileceği gibi idari yaptırımlarla da karşı karşıya kalılabileceği unutulmamalıdır. Bu bağlamda, uygulayıcıların hukuki sınırları ve teknik gereklilikleri gözeterek hareket etmeleri, hem hizmet kalitesi hem de mevzuata uyum açısından hayati öneme sahiptir.

5. Komplikasyonlar

Epilasyon uygulamaları sırasında meydana gelebilecek komplikasyonlar, yalnızca tıbbi değil, aynı zamanda hukuki sorumluluk doğurabilecek niteliktedir.

Lazer ve IPL (Intense Pulsed Light) teknolojileri ile gerçekleştirilen işlemler neticesinde en sık karşılaşılan tıbbi komplikasyonlar arasında; termal yanıklar, blister (su toplama), hiperpigmentasyon (ciltte koyulaşma), hipopigmentasyon (ciltte açılma), nekroz (doku ölümü), skar formasyonu (iz kalması), ödem, eritem, kaşıntı, folikülit, enfeksiyon gelişimi ve nadiren paradoksal hipertrikozis (kıl artışında anomali) yer almaktadır. Bunun yanı sıra bazı olgularda, lazer ışınına bağlı olarak yüzeysel sinir uçlarının etkilenmesi sonucu duyuşsal kayıplar veya ağrı gibi nörolojik semptomlar da gözlemlenebilmektedir.

Bu tür zararlar, uygulamaya maruz kalan kişinin bedensel bütünlüğüne yönelik doğrudan veya dolaylı nitelikte müdahaleler olarak değerlendirilmekte olup hukuki açıdan haksız fiil, ayıplı hizmet, sözleşmeye aykırılık ve ceza hukuku bağlamında ise taksirle yaralama kapsamında ele alınabilmektedir. Bilindiği üzere; Türk Borçlar Kanunu çerçevesinde, zarar gören birey hem maddi hem de manevi tazminat talebinde bulunma hakkına sahip olmakla birlikte; Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'nin 2014/19681 E. – 2015/15751K. sayılı kararında “...Tarafların açıklamaları ile dosyadaki bilgi ve belgeler birlikte değerlendirildiğinde; taraflar arasındaki akdi ilişkinin, TBK'nın 470 (BK. m. 355) ve devamı maddelerinde düzenlenen eser sözleşmesinden kaynaklandığı açıktır. Davacı taraf iş-eser sahibi; davalı taraf ise yüklenicidir. Eser sözleşmesinde, işin uzmanı sayılan yüklenici, yapımını yüklediği işi, özen borcu gereği olarak fen ve sanat kurallarına, sözleşme hükümlerine, kendisine duyulan güvene ve beklenen amaca uygun şekilde yapmakla ödevlidir...” denilmek suretiyle IPL ve lazer epilasyon işlemlerinin eser sözleşmesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Özellikle, epilasyon işlemi öncesinde kişiye yeterli bilgilendirme yapılmaması ve aydınlatılmış onam alınmaması halinde bu eksiklik tek başına sorumluluğun doğmasına neden olabilecek bir hukuki temel teşkil etmektedir. Uygulamaların güzellik salonları gibi tıp dışı merkezlerde gerçekleştirilmesi hâlinde; işlem yapan personelin mesleki yeterliliği, kullanılan cihazın yasal durumu ve uygulamanın kapsamı önem arz etmekte olup mevzuata aykırı şekilde lazer cihazı kullanan işletmeler açısından, ilgili yönetmeliklere göre idari para cezası

uygulanması, faaliyetin durdurulması ve işlem sonucunda zarar meydana gelmişse Türk Ceza Kanunu'nun 89. maddesi uyarınca taksirle yaralama suçundan cezai sorumluluk gündeme gelebilecektir. Zarar gören bireyler, maruz kaldıkları olumsuzluklar nedeniyle İl Sağlık Müdürlüğüne, Tüketici Hakem Heyetlerine, Ticaret İl Müdürlüğüne veya doğrudan adli yargı mercilerine başvurmak suretiyle hak arama yoluna gidebilmektedirler. Özellikle, hizmetin ayıplı olduğu durumlarda, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun uyarınca tüketicilere dava açma ve idari başvuru hakkı tanınmaktadır. Sonuç olarak, epilasyon uygulamalarının hukuka uygun şekilde yürütülebilmesi için yalnızca teknik kuralların değil, aynı zamanda ilgili hukuki yükümlülüklerin de titizlikle yerine getirilmesi zorunludur. Aksi takdirde, uygulayıcı kişi ve kurumlar hem hukuki hem de cezai sorumlulukla karşı karşıya kalabileceklerdir.

6. Hukuki Boyut ve Haklar

Epilasyon işlemleri, özellikle lazer ve IPL teknolojilerine dayalı olarak gerçekleştirilen uygulamalar, bireyin vücut bütünlüğüne doğrudan müdahale niteliği taşıyan işlemler olmakla birlikte; her ne kadar işlemler estetik amaçlı ve isteğe bağlı nitelikte olsa da, uygulama öncesinde kişiye yeterli ve açık bilgilendirme yapılması ve bu doğrultuda açık rızasının alınması hukuken zorunludur. Bu kapsamda, aydınlatılmış onam, yalnızca bir onay belgesi olmaktan öte, kişinin işlemle ilgili tıbbi, teknik ve hukuki riskleri anlayarak bilinçli şekilde karar vermesini sağlayan çok boyutlu bir süreçtir. Aydınlatılmış onamın hukuki dayanakları, başta Türk Medeni Kanunu'nun kişilik haklarına ilişkin hükümleri olmak üzere, Türk Borçlar Kanunu'nun rıza ve sözleşmeye aykırılık temelli sorumluluk hükümleri ile Hasta Hakları Yönetmeliği'nin ilgili hükümleridir. Hasta Hakları Yönetmeliği'nin 15 ila 18. maddeleri arasında, kişiye uygulanacak her türlü tıbbi müdahale öncesinde bilgilendirme yükümlülüğü ve aydınlatılmış onam alma zorunluluğu detaylandırılmıştır. Her ne kadar epilasyon işlemleri, klasik anlamda tıbbi müdahale kategorisinde tartışılabilirse de, cilde yüksek enerjiyle yapılan doğrudan fiziksel temas nedeniyle hukuki nitelik bakımından tıbbi müdahale olarak değerlendirilmesi yaygındır. Aydınlatılmış onam kapsamında bireye sunulması gereken bilgiler

arasında; işlemin teknik ve tıbbi mahiyeti, kullanılacak cihaz türü ve işleyiş prensibi, işlem sırasında ve sonrasında meydana gelebilecek olası komplikasyonlar (örneğin yanık, lekelenme, enfeksiyon, skar oluşumu, duyuşsal kayıplar vb.), işlemin başarı oranı ve öngörülen seans sayısı, uygulamanın alternatifi olan yöntemler ve bunların olası avantaj/dezavantajları, işlem sonrası dikkat edilmesi gereken hususlar, yer almalıdır. Bilgilendirme sözlü olarak yapılabilse de, yazılı bir belge ile desteklenmeli ve kişinin bilgilendirildiğine dair imzası alınmalıdır. Bu belge, gerektiğinde işlem uygulayıcısının hukuki sorumluluğunu bertaraf edebilmesi açısından önem arz etmektedir. Ancak yalnızca imza alınmış olması, aydınlatılmış onamın geçerli olduğu anlamına gelmemektedir. Bilgilendirmenin içeriği, kapsamı ve kişinin bilgiye erişim düzeyi de önem taşımaktadır.

Aydınlatılmış onam alınmaksızın gerçekleştirilen işlemler, kişinin vücut bütünlüğüne yapılan hukuka aykırı müdahale olarak kabul edilebilmektedir. Bu durumda uygulayıcı kişi ve kurum, tazminat sorumluluğu, sözleşmeye aykırılık ya da haksız fiil nedeniyle hukukî olarak sorumlu tutulabileceği gibi zarar meydana gelmişse TCK m. 89 kapsamında taksirle yaralama suçundan cezaî yaptırımlarla da karşılaşabilmektedir.

Sonuç olarak, epilasyon işlemleri öncesinde alınacak aydınlatılmış onam, yalnızca etik bir zorunluluk değil; aynı zamanda hem hasta hem de uygulayıcı açısından temel bir hukuki güvencedir. Bu nedenle, bilgilendirme sürecinin şeffaf, anlaşılır ve belgelenebilir biçimde yürütülmesi zorunlu bir uygulama olarak değerlendirilmelidir.

7. Sonuç

Güzellik salonlarında kullanılacak cihazlar, yönetmelikler ve mevzuat ile tıy alma uygulamaları için belirlenmiş olan 600-1200 nanometre dalga aralığındaki yoğun atımlı ışık (IPL) cihazları ve yalnızca epilasyon endikasyonu ile üretilmiş, 20J/cm² enerji sınırını geçmeyen seri atışlı diode lazer cihazları ile sınırlandırılmıştır. Bu cihazların kullanımı sırasında, cihazların yalnızca epilasyon amacıyla üretildiğine dair sorumlu müdürün yazılı beyanı alınmalıdır.

İlgili mevzuat, güzellik salonlarında kullanılan bu cihazların denetimi konusunda oldukça açık hükümler sunmaktadır. Bu cihazların nanometre aralığı ve enerji sınırı tespiti için Türk Akreditasyon Kurumu tarafından akredite edilmiş A Tipi muayene kuruluşlarından alınan muayene raporları esas alınacak olup bu raporlar her yıl yenilenmeli, yeni cihaz alımları veya cihaz başlığı değişimlerinde de yine 20 iş günü içinde yetkili idarelere bildirilmelidir.

Bunların yanı sıra, cihazların Makina Emniyeti Yönetmeliği, Elektromanyetik Uyumluluk Yönetmeliği ve Belirli Gerilim Sınırları İçin Tasarlanan Elektrikli Ekipman ile İlgili Yönetmelik hükümlerine uygunluğuna dair CE belgesi ve Tıbbi Cihaz Yönetmeliği kapsamında uygunluk belgeleri de kontrol edilmelidir.

Güzellik salonlarında lazer veya IPL cihazlarıyla yapılan akne, cilt yenileme, vasküler damar tedavisi, pigmentli lezyon tedavisi gibi tıbbi işlemler yasaklanmış olup, bu tür işlemlerle ilgili herhangi bir reklam veya tanıtım faaliyetinde bulunulması da yasaktır. Bu tür faaliyetlere yönelik mevzuat çerçevesinde ciddi yaptırımlar öngörülmektedir.

Bu çerçevede, güzellik salonlarında kullanılan cihazların yönetmeliklere uygun olması denetimlerin ve raporlamaların düzenli yapılması ve mevzuatla uyumlu faaliyetlerin yürütülmesi büyük önem taşımaktadır.

Kaynakça

- Güzellik ve Estetik Amaçlı Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik, Resmî Gazete.
- Tıbbi Cihaz Yönetmeliği, Resmî Gazete.
- Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik, Resmî Gazete.
- İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik, Resmî Gazete.
- Hasta Hakları Yönetmeliği